

Érdeke és célja, hogy jó oktatásban részesüljön, s a tudáshoz hozzáadhassa a saját kompetenciáját, értékeit és felelősségét. Nettinek fontos a többi ember, fontos az egyenlőség, fontos a társadalmi igazságosság (vö. 344 kk.). Linkel, de nem link. Az elidegenedést és az elégedetlenséget igyekszik függetlenségbe, individualizmusba és aktivizmusba fordítani. A digitális forradalom az ő forradalma. A 13 éves Kelly Richards (Calgary, Alberta, Kanada) ilyennek látja:

„Hívhatjuk akár műszaki forradalomnak vagy a gyerekek forradalmának, a lényeg, hogy világszintű forradalomról van szó. Olyan forradalomról, amely a bolygónkon élő minden személy számára előnyös lehet, az emberi lélek forradalma.” (348.)

DON TAPSCOTT angol nyelven 1998-ban megjelent könyvét forgatva – lásd még <http://www.growingupdigital.com> –, s csak futólag tekintve végig azon a bő harminc éven, amióta üzemmémők hallgatóként először szembesül(het)tem a számítógépek virtuális világával, technológiai folyamatokat vezérlő valóságával, úgy tűnik fel, hogy manapság a korábbiaknál is nagyobb szükség lenne a hazai viszonyok áttekintésére, elemzésére és értékelésére, illetőleg a valós idejű tennivalók meghatározására és elvégzésére. A legnagyobb generáció tagjaival közösen, online.

2001. május 17-én, amikor a magyar kancelláriaminiszter bejelentette, hogy elkészült a Nemzeti Információs Társadalom Stratégia, ez a munka – amely szerencsésebb régiókban lényegében már befejeződött – remélhetőleg el is kezdődött. A „remélhetőleg” kifejezés csupán arra kíván utalni, hogy a Nemzeti Információs Társadalom Stratégia nem az első ilyen jellegű dokumentum Magyarországon.

FEKETE ANDREA

német-pedagógia szakos tanár

Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskola

Kaposvár

Munkaiskola és projektmódszer az idegennyelv-oktatásban

Helyzetkép jelenkorunk nyelvoktatásáról

Az iskolai nyelvoktatás a sok újító törekvés ellenére sem mutatkozik sajnos eredményesnek, a diákok az idegen nyelvet a gyakorlati életben nem tudják használni. Azonban nemcsak a gyakorlati tudás, hanem a papírokkal dokumentálható nyelvtudás is hiányzik, mert igaz, hogy a középiskolások sikeres érettségi vizsgát tesznek egy vagy két idegen nyelvből, azonban a diploma megszerzéséhez szükséges középfokú nyelvvizsga sokak számára szinte teljesíthetetlen követelménynek bizonyul.

Miközben az eredmények igen csekélyek, a módszertan terén dúl a presztízsharc. Rengeteg módszertani elképzelés, részmódszer áll egy időben alkalmazásban és minduntalan gyors irányváltozások szemtanúi lehetünk. Fontos lenne eldönteni, hogy hogyan fejleszthető leghatékonyabban az idegen nyelvű hallás, olvasás, beszéd valamint az írás és

a fordítási készség. Fel kellene ismerni azt a tényt is, amelyet már az 1900-as évek elején is észrevettek a nyelvpedagógusok, hogy egyénre szabott programra lenne szükség, mivel nem mindenki képes ugyanolyan módon elsajátítani egy idegen nyelvet. Ennek ellenére továbbra is a diákok a tantermi falak közé vannak szorítva, a valóságtól elzárva. Igaz, hogy a valóságérzet pótlása a multimédiás eszközök korában könnyű lenne, azonban az iskolák felszereltsége ezt még csak kevés helyen teszi lehetővé. Tehát legtöbb esetben marad a tankönyv, a munkafüzet és a tanár által irányított tanulás, amely során a diákoknak nem nyílik elegendő lehetősége a célnyelv megszeretésére, csak a feladatok teljesítésére és a jegyek szerzésére. Diákjaink önálló, kreatív gondolkodása nem fejlődik, nem alakul ki bennük a folyamatos, életfogytig tartó tanulásra a késztetés, hiányzik a tudásvágy, holott az 1920-as években már megfogalmazódott az iskolai nyelvoktatással szemben állított azon követelmény, hogy *„...nem az a feladat többé, hogy kész ismeretekkel, kész ítéletekkel, pozitív ismeretanyaggal töltsse a tanulók lelkét,... hanem, hogy a tanulót arra nevelje, hogy ők maguk tudjanak értékelni és következtetni...”* (Lux, 1932:45)

A munkaiskola elvének megjelenése az idegen nyelvoktatásban

A társadalmi változások oktatásra gyakorolt hatásának eredményeképpen a húszas években a Magyarországon alkalmazott közvetítéses módszer két új Németországból származó irányelvvel egészült ki, a „Kulturkunde” (művelődésrajzi) és az „Arbeitskunde” (munkaiskola) eszmével. Kármán Mór kezdeményezésére már a budapesti gyakorló gimnáziumban korábban is e módszer szerint folyt a tanítás. Az iskola nevelőintézménnyé változott, ahol az ismeretszerzés mellett megjelent az egyéni adottságokon alapuló készségek fejlesztése. A modern iskolában, a munkaiskola elve szerint működő intézményekben, más értékek domináltak. Nem azt tekintették műveltnek, aki bizonyos mennyiségű ismeret és bizonyos irányú készség felett rendelkezett, hanem azt, *„aki az ismeretek szerzése és a készségek gyakorlása révén mélyen átszántott, kicsiszolt, kifinomodott, a szép, a jó és az igaz iránt érzékeny és nemes erkölcsiséggel telt lelkű ember vált.”* (Lux, 1934:654-657)

Az iskola céljának a nevelő oktatást tekintették, melynek eszköze a munkáltató tanítás volt, amely a tanulók öntevékenységen, aktivitásán alapult. A drillszerű, csupán csak befogadáson alapuló módszert elvetették, a fejlesztő, a testi, lelki erőket és képességeket tökéletesítő tevékenységeket szorgalmazták. Nem a mennyiséget tartották fontosnak, hanem azt az eljárást, amelynek segítségével eljutottak a diákok a tudáshoz. Figyelemre méltó volt az a célkitűzés, hogy a tanuló tudjon önállóan ítélni és cselekedni.

Lux Gyula a kor módszertani törekvéseit irányító nyelvpedagógusa, úgy gondolta, hogy ez az oktatási mód a személyiségfejlesztés kiváló eszköze. A „munkaiskolában” megváltozott a tanórak didaktikai felépítése, és megváltoztak a pedagógus szereppel szemben támasztott követelmények is. Többé már nem előadónak, a tanítási óra egyedüli irányítójának, a frontális osztálymunka kizárólagos vezetőjének kellett lennie, hanem keveset beszélve, a háttérből kellett ötletforrásokat szolgáltatnia, hogy a növendékeket alkotó gondolkodásra, munkára serkentse. A diákokat passzív-receptív szerep helyett kérdésre ösztönözték, melynek a gyermeki lélekben a tudásvágy felkeltése volt a célja.

Igaz, hogy a munkaiskola német módszertani írásokból jutott el Magyarországra, azonban abban, hogy viszonylag széles körben került sor hazánkban alkalmazására, fontos szerepe volt a Magyar Gyermeklélektanulmányi Társaság pedagógiai munkájának és a

nyelvoktatás lelki megközelítését szorgalmazó pedagógusoknak. Az idegen nyelvoktatásban is a kor modern pedagógiai irányzatát követve, a tanulás folyamata felől közelítették meg a közvetítendő ismereteket, nyelvi készségeket.

Lux Gyula hangsúlyozta a tanulók veleszületett tehetségét és képességeit. Helyesen ismerte fel, hogy ennek következtében a tanulók eltérő érdeklődési körrel rendelkeznek, és más-más módon jutnak el az ismeretekhez. Azonban úgy vélte, hogy az idegen nyelvoktatásnál nem feltétlenül az életkor az irányadó válogatási szempont.

Hangsúlyozta a differenciálás szükségességét, amelynek igénye az 1910-es éveket követően merült fel hazánkban. Ezen elvet követve, nyelvtudási szintek szerint, homogénizált csoportok létrehozását tekintették optimálisnak. Ezt azonban a magas osztálylétszámok miatt (50-60 fő) megvalósítani soha nem tudták.

A munkaiskola elvének megjelenésével megváltozott az idegen nyelv helyzete a tantárgyi rendszerben. A korábban teljesen elszigetelt helyzetéből, melynek oka a kizárólagosan irodalmi műveken keresztül történő nyelvtani rendszer és fordítási technika elsajátítása volt, addig az új tananyagstruktúrában beépült, a többi tárgy ismeretihez (történelem, földrajz, irodalom, zene, művészetek) szorosan kapcsolódva juttatta el a tanulókat a célnyelv és a célnyelvi kultúra megismeréséhez.

A munkaiskola vezérelvei az idegen nyelvoktatás területén a következőkben foglalhatók össze röviden:

- az élményen alapuló, önálló ismeretszerzés vágyának kialakítása.
- a tanulók önálló érdeklődési körét kifejező kérdések és az erre épülő viták;
- a hibák kölcsönös javítása;
- a 3-4 fős munkaközösségek (tanulócsoportok) létrehozása;
- a versenyszellem kialakítása;
- az osztályzat mellőzése, az alkotóképesség, a tevékenység értékelése, elsősorban dicséréssel.

Azokat az ismereteket tartották fontosnak és maradandónak, amelyeket a diákok maguk kerestek és szereztek meg. A nevelőmunka végső célja az önálló tanulói viták idegen nyelven történő lefolytatása volt. Ez azonban megmaradt csupán gondolati szinten, megvalósítani ekkor még nem sikerült.

Vita tárgyát nem képezte, azonban a korbéli szakirodalmak néhol elvnek, másról pedig módszernek tekintették a munkaiskolát. Lux Gyula elvnek tekintette, amely azt az irányt határozta meg, hogy a tanuló fejtsen ki önálló munkát a tudásanyag megszerzésére. *„Ez tehát nem módszer, hanem elv, nem új tanítási eljárás, hanem új beállítása a tanítói munkának, a cél kiterjesztése a tanuló receptív képességeinek, az emlékezőtehetség fejlesztésének a területéről a tanuló aktív-produktív képességeinek területére.”* (Lux, 1932:37)

A fenti meghatározást pontosan vizsgálva, igaz, hogy a munkaiskola egy elvet közvetít, azonban számos új eljárás jelent meg általa, amely nélkül az elv nem érvényesülhetett volna. Tehát a munkáltató iskola ilyen értelemben módszernek tekinthető.

Lux Gyula német nyelvkönyveiben a munkaiskola módszerére utalnak az olvasmányokat követő, önálló szövegalkotásra készítő feladatok, fogalmazások, valamint azok a témakörök, amelyekhez nem tartoztak sem irodalmi, sem tankönyvszerzői szövegek, hanem a diákoknak kérdések alapján egyedül kellett feldolgozniuk a témát. Egy kérdéskörhöz 25-30 a tankönyvszerző által előre megalkotott kérdés tartozott, melyre a tanórán, csoportmunka keretén belül válaszoltak. A téma feldolgozását egyéni munkával zárták,

amely egy írásbeli feladatból, azaz fogalmazásból és egy szóbeli feladatból, a témához kapcsolódó önálló szövegalkotásból állt.

Önálló gondolkodásra készítették a didaktikai, valamint tematikus szempontok szerint válogatott képek, amelyek segítségével először csoportmunka formájában, majd azt követően osztály előtt mesélni kellett. A gyakorlati életben alkalmazható nyelvtudásra készített fel a magánlevelek olvasása és írása is. A húszas években elindult egy új szemléletmódra rávilágító idegen nyelvoktatási folyamat, amelynek teljes kibontakoztatása és beteljesítése a XXI. század feladata. A munkáltató módszer elindított egy folyamatot, amely a projekt módszerben él tovább napjainkban.

A projekt módszer

Mi is az a projektoktatás? A projektoktatás Hortobágyi Katalin szerint egy eszme, amely hatékonyan kifejezi, hogy a dolog lényege a pedagógiai eszme, amelynek a projektoktatás, tanulás, módszer megjelenési formája, megvalósulási aspektusa. Egyértelmű definíció azonban nem létezik, mivel van, aki a tanítási folyamat szempontjából határozza meg a projektoktatást, mások, pedig a tartalmi ismérvek alapján próbálják meg körülírni.

„A projekt folyamatban négy fő cselekvési fázis különböztethető meg:

1. célmeghatározás,

2. tervezés, tartalom és munkaszervezés folyamatában,

3. kivitelezés,

4. reflektálás, eredmények értékelése és a kivitelezés kritikus taglalása.” (Hortobágyi Katalin: A projekt ...eszmeről?....oktatásról?....tanulásról?....módszerről? Új Pedagógiai Szemle. 1991/7-8. 165. p.)

A projekt típusú tervezés Bárdossy Ildikó Curriculumfejlesztés könyve szerint alkotó jövőbetekintést, fejlesztési feladatok megoldását feltáratlan területek megismerését jelenti. A projekt sok résztvevő együttműködését kívánja meg. Határozott ideig tart szellemi, fizikai, anyagi eszközöket vesz igénybe, pontos tervezést és szervezést igényel.

A projekttervezés módszerei:

„pontos feladat meghatározás

gondos tervezés

szervezett kommunikáció és kooperáció

visszacsatolás, a végrehajtás folyamatos követése, értékelése, szükség esetén terv módosítása.” (Bárdossy Ildikó: Curriculumfejlesztés. JPTE, Távközponti Központ, Pécs, 1998. 54. p.)

A projekttevékenységtől azonban nem csak a szülők és a diákok idegenkednek, az iskolarendszer is nehezen fogadja be, mert ehhez egy új szemléletmódnak kell kialakulni, amely el tudja fogadni az integrált tantárgyrendszert, a multidiszciplinaritást, a cselekvésközpontúságot, az egyéni képességekhez, igényekhez igazított haladási sebességet.

Egy tévhitet azonban el kell oszlatni, a projekt nem kötetlenséget, a szabadság nem zűrzavart, az egyéni képességek figyelembevétele, pedig nem a követelmények csökkentését jelenti. A projektoktatás egy eszme, amely hatékonyan kifejezi, hogy a dolog lényege a pedagógiai eszme, amelynek a projektoktatás, tanulás, módszer megjelenési formája, megvalósulási aspektusa.

Az óvodai projektek a legsikeresebbek, alsó tagozaton még működhet, felső tagozaton azonban már nehezebben megoldható, a középiskolában, pedig szinte teljesen a

lehetetlent próbálják meg azok a pedagógusok, akik vállalkoznak erre a tevékenységformára, mivel a feszített, állandóan az érettségi és a felvételi követelményeket szem előtt tartó tantervi követelmények mellett csak az elméleti ismeretek tanítására jut lehetőség, a gyakorlati ismeretek háttérbe szorulnak. A kötött tantárgyrendszerben nincs lehetősége a diákoknak arra, hogy egyéni érdeklődésüket figyelembe véve, képességeiket kibontakoztassák. Az iskolában töltött évek során hozzászoknak a gépies tanuláshoz, a kognitív ismeretek befogadásához, és egyre inkább háttérbe szorulnak a gyakorlati képességek.

Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a tudás két alkotóelemből áll:

– az ismeret jellegű tudásból, gondolatrendszerből, amely a megismerés eredményeképpen jön létre;

– valamint a képesség jellegű tudásból, képességből, amely a cselekvéssel, a cselekedni tudással, a cselekvésképességgel kapcsolatos tudati képződmények bonyolult rendszeréből alakul ki. (Báthory Zoltán - Falus Iván: Pedagógiai Lexikon III. kötet. Bp.: Keraban Kiadó, 1997. 576-577. p.)

Az ismeretjellegű tudásból jelenlegi iskolarendszerünk jelesre vizsgázik, azonban a képességjellegű tudás területén akadnak hiányosságok szép számmal. A projektmódszerrel történő tanulás folyamatában lehetőség nyílik mindkét típusú tudás megszerzésére, és mind emellett a tanulás élmény, örömforrás a gyermekek számára.

Projektmódszer és az iskolai nyelvoktatás

Lehetőség nyílik azonban a kerettanterv által elfogadott idegen nyelvkönyvek projekt keretek közt történő tanítására, ahol a gyerekek maguk döntenek el, hogy milyen módon, milyen tempóban szerzik meg ismereteiket. Az iskolában előírt tankönyv témaköréhez kiegészítő anyagokat gyűjtöttünk más segédeszközökből, amelyek a témák feldolgozásának alapját adják, a többi részt a diákok a munka folyamatában saját maguk alakítják, alkotják. Egy témakör feldolgozása egy projekt keretén belül történik, melynek időtartama nem kötött, azonban általában egy-két hónapig terjedő időszakot ölel fel. A projekt munka során a diákoknak minden témakör kidolgozásánál lehetőségük nyílik a nyelvi teremben az internet használatára, számítógépeken oktatóprogram alkalmazására, amelyben minden témakörhöz filmek tartoznak, valamint annak feldolgozását segítő feladatok. A nyelvi laborban magnós szöveg hallgatása folyik, a könyvtárban, pedig önálló kutatómunkát folytathatnak a tanulók. Minden diák saját maga dönti el, hogy milyen eszközöket használ az adott téma feldolgozásához. Az egyes témakörök befejezésekor születnek önálló alkotások, amelyek végül közös osztálykompozícióvá alakulnak. Ezek különböző formában jelennek meg, iskolai kiállítás, közös előadás, színdarab formájában.

Szabadidő, színház témakörnél: német zenei előadás, kiállítás a zeneszerzők életéből, és hangszereik makettjéből, és egy Grimm mese, a Piroska és farkas átvitt változata került bemutatásra.

Az étkezés témakörnél: a gyerekek jellegzetes német receptekből készítettek szakácskönyvet, majd süteménykóstolót tartottak.

Az ünnepek témakörnél: a december és egy tavaszi hónap a karácsony és a húsvét jegyében zajlik. Decemberben kalendáriumkészítéssel, népszokások gyűjtésével és bemutatásával szoktuk foglalkozni, majd a hónap meghitt hangulatban, egymás ajándékozása-

sával zárul. Húsvéti órákon is előkészületek zajlanak, míg sor kerül a közös ünneplésre, kicsi műanyagtojások keresésére, melyekben apró meglepetések vannak elrejtve.

Most már az évek folyamán minden témakörhöz kialakultak a jellegzetes tevékenységformák, azonban minden osztálynál újabb és újabb kreatív ötlettel bővül az alkotások tárháza. A projektmunkán belül elsődrendű szabály az idegen nyelv alkalmazása, ebből nem lehet engedni. A gyerekek ezt már a második év végére teljesen megszokják és egymás között, felügyelet nélkül is betartják a szabályokat. Érdekes dolog azt látni a munka folyamán, hogy bár kialakultak a témához kapcsolódó jellegzetes tevékenységek, azonban ez minden egyes csoportnál másképpen alakul. Nagyon jó látni, ahogy a gyerekek felszabadulnak a szigorú kötöttségek alól, és önfeledt alkotásban valósítják meg egyéniségüket, és ez bármilyen hihetetlen, nem megy az elvégzendő anyag rovására.

A projekt munka összeegyeztetése az érettségi követelményekkel

A tantervben meghatározott követelményeket diákjaink teljesítik. Azonban a tantervi anyag mellett kapnak még olyan „értékeket” is, amelyeket soha nem mérnek, nem osztályoznak, viszont elengedhetetlenek a „nagybetűs életben” a boldoguláshoz. A gyerekek megtanulnak együtt, egymást segítve dolgozni, fejlődik a problémamegoldó gondolkodásuk, és nem sorvad el a velük született kreativitás. Mindezek mellett egyre többet használják az idegen nyelvet, és örömet szerez nekik a tanulás.

A tankönyv szerint haladunk és mindig hagyományos órákkal kezdünk, amelynek keretében új ismereteket nyújtunk, megbeszéljük az új tananyagot. Ezzel azonban a hagyományos rész le is zárul. Az olvasmányok feldolgozása már nem a hagyományos módon történik, mert a gyerekek a valódi kommunikációban sem különálló részekkel találkoznak, hanem összességében érik őket a külvilág hatásai. A téma bemutatása egy filmmel kezdődik. Ez a forma nagyon érdekes a mai médiavilágban felnőtt diákok számára, és sokkal eredményesebb, könnyebben megértik a szöveget, mint amikor csak hallják magáról a szöveget, mivel a mindennapi kommunikációban is az akusztikus ingerek, vizuális ingerekkel együtt érik a beszélt.

A téma feldolgozása manipulatív feladatokkal folytatódik. Pl.: képek sorba állítása a hallott történet alapján, befejezetlen történet továbbszövése stb.

A nyelvtan gyakorlása, a gyakorlati alkalmazást megelőzően a munkafüzeti feladatokkal történik, majd azt követően a gyerekek által készített játékos rejtvenyekkel, tesztekkel, TOTÓ-val.

Az idegen nyelvi teljesítmény értékelése

Mivel a hagyományos keretek közt folyó tanítási munkában kell részt vennünk, ezért sajnos a gyerekek nyelvtudási szintjét ötfokú skálán kell besorolnunk. A kötöttségek miatt az értékelés két részből áll. Írnak a tanulók hagyományos értelemben vett témazárókat, amelyek a nyelvtani tudás mellett az olvasott szöveg értését, valamint a hallott szöveg értését is mérik.

Az érdemjegyük másik részét a projektmunka keretén belül szerzik. Természetesen ez esetben nem a jegy a legmegfelelőbb értékelési mód, azonban figyelembe kell vennünk, mert ez a hivatalos. A másik mód a szöveges értékelés, amelyben részletes elemzés képet ad a diák nyelvtudásának szintjéről, a kompetenciák fejlettségéről és nem utolsó

sorban a tanulók személyiségének fejlődéséről, ezt azonban jelen társadalmunk még nemigen értékeli, mivel a szülők a jegyorientált világban nőttek fel, és ragaszkodnak ehhez az értékelési módhoz. Így azonban minden projekt befejezésekor a gyerekek értékelik saját és egymás munkáját, valamint elbírálásra kerülnek a szóbeli produkciók és az alkotások is.

A tanítási év egy egyhetes projekttel zárul, amely a hagyományos összefoglalást helyettesíti. Az év végi vizsgát, pedig az osztályfórum helyettesíti. A nyilvánosság előtt mindenki bemutat egy önálló előadást, majd azt követően szituációkat játszanak el. A hét közös értékeléssel zárul.

Összegzés

Lux Gyula metodikája modern volt a saját idejében, sőt nyugodtan mondhatjuk, hogy korát pár évtizeddel meghaladta, ezért nem értékelték módszerét. Nem tudta megteremteni a szükséges feltételeket, azonban ennek akadálya elsősorban a nyelvpedagógus kollégák hagyományokhoz ragaszkodó gondolkodásában rejlett. Elméletének modernsége nem abból fakadt, hogy egy teljesen új, a többi korábban alkalmazott módszerrel ellentétet hozott volna létre, hanem kritikusan szemlélte, elemezte elődinek munkáját, és ötvözte módszerében azokat az elemeket, amelyek eredményesnek bizonyultak.

Azonban a cselekedtető módszer célkitűzései továbbra is fontosak maradtak a társadalom számára. Napjaink iskolájának is még megoldatlan kérdése az önálló, belső késztetésből fakadó tanulás, az alkotó gondolkodás valamint az ítézőképesség és a készségek megfelelő szintre történő fejlesztése. A módszert azonban megtalálták már, csak az általános követelményekhez kellene még igazítani, és szélesebb körben alkalmazni.

A fentieket a gyakorlatban alkalmazva, úgy gondolom, hogy a hagyományos tantervi keretek is lazíthatók. A tanítási terv lehet nem szigorúan hagyományos órákra tagolt tervezet, hanem az egyén, a csoportok képességeihez, érdeklődési köréhez igazított tematikus, didaktikus terv is. Ez a dokumentum a tanítás kereteit jelzi, azonban ennek ellenére alkalmas a harmónia megteremtésére. Meghatározó szerephez jutott a tanár és diák új alapokra helyeződött kapcsolatrendszere, amelyben egymás segítő partneri viszonyba kerültek.

Annak ellenére, hogy kezdetben a tanulók nehezen tudnak alkalmazkodni ehhez a projekt munkaformához, mert nem szeretnek szerepelni és beszélni, és szívesebben vennék, ha a nyelvről csak munkafüzeti feladatokból és néma olvasásból állna.

Úgy gondolom, hogy ez a középiskolai keretekhez alakított projekt munkaforma sokkal több feladatot ró a nyelvet tanító pedagógusra, mert elengedhetetlen az órára történő felkészülés, az állandó alkotás. Azonban nyugodtan állíthatom, hogy megéri a fáradtságot, mivel sokkal nagyobb öröm a közös munka, és nincs gond a fegyelmezással sem, nem visz el felesleges energiát. A gyerekek szeretettel dolgoznak, szívesen tanulják a nyelvet, és a négy év folyamán sokkal jobban megismerik a célnyelvi ország népét és kultúráját.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Bárdos Jenő: Nyelvtanítás: múlt és jelen. Magvető Kiadó, Bp., 1988.
2. Bárdossy Ildikó: Curriculumfejlesztés. JPTE Távközpont, Pécs, 1998.

3. Heyd, G.: Deutsch lehren. Grundwissen für den Unterricht in Deutsch als Fremdsprache. Diesterweg, 1991.
4. Kohn János és Dieter Wolf (szerk.): Neue Methoden im Fremdsprachenunterricht. Szombathely: Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, 1997. 178. p.
5. Dr. Lux Gyula: Modern nyelvoktatás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1932. Bp.
6. Dr. Lux Gyula: Modern nyelvek tanulása és tanítása. Klein, Ludwig és Szelényi Rt. Könyvnyomdája. Miskolc 1925.
7. Dr. Lux Gyula: A német nyelvtanítás módszere. Polgáriskolai Módszertanok. I. kötet. Budapest, 1923.
8. Medgyes Péter: A nyelvtanár. Budapest: Corvina Kiadó, 1997. 199. p.
9. Nagy L. János – Péntek János: A kreatív nyelvhasználat és az iskola. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000. 144. p.
10. Poór Zoltán: Nyelvpedagógiai technológia. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 2001. 130. p.

SZERZŐINK, MUNKATÁRSAINK FIGYELMÉBE!

Tisztelettel kérjük szerzőinket, hogy kéziratukat a szerkesztőség címére küldjék: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. A borítékra feltétlenül írják rá, hogy *kézirat*. Csak „gépelte”, 8–10 lapnál nem nagyobb terjedelmű kéziratokat fogadunk el. A kéziratot jól áttekinthető kettes sortávolsággal, normál géppapíron, a „gépelési hibák” gondos javításával, a felhasznált szakirodalom pontos feltüntetésével (szerző, cím, hely, kiadó, lapszám) kérjük. A közérthetőség megkívánja azt is, hogy az elkerülhetetlen idegen szakkifejezések magyar megfelelőzéséről, értelmezéséről se feledkezzünk meg. Kérésünk az is, hogy csak nagyon indokolt esetben éljünk a szövegbe iktatott rajzos, ábrás, illusztrációs megoldásokkal.

Nagyon fontos, hogy külön lapra fölírják *beosztásukat, munkahelyük, iskolájuk pontos nevét, helyét, valamint irányítószám és lakcímüket*.

Felhívjuk továbbá szerzőink figyelmét, hogy másodközlésre nem vállalkozunk, hozzáuk küldött írásait más folyóiratban nem publikálhatják. Szerkesztőségünkönél is érvényes az az általános gyakorlat, hogy kéziratot nem őrzünk meg és nem is küldünk vissza.

A SZERKESZTŐSÉG